

درسنامه درس ششم

* شعر نو (شعر معاصر)

نکته ! کلمه معاصر هم خانواده ی (عصر ، دوره ، زمان) می باشد وقتی کلمه ی معاصر را می شنوید یعنی هم دوره و هم عصرِ ما . اشعار نو به سه بخش تقسیم می شوند که عبارتند از :

۱) شعر آزاد نیمایی . ۲) شعر سپید . ۳) شعر موج نو .

۱) شعر آزاد یا نیمایی : این نوع شعر وزن و آهنگ دارد اما جای قافیه در آن معلوم نیست و تفاوت آن با شعرهای سنتی در طول مصراع ها می باشد . مُبدع شعر نیمایی آقای علی اسفندیاری متخلص به نیما یوشیج می باشد .

۲) شعر سپید : در این شعر آهنگ وجود دارد اما وزن و قافیه نمی بینید .

۳) شعر موج نو : بیشتر این نوع شعر را نثر شاعرانه می نامند چون در آن نه وزن ، نه قافیه و نه آهنگ دیده می شود . در تمامی اشعار نامبرده ی بالا مصراع ها یکسان نیست و قافیه جای مشخص را ندارد و موضوع شعر نو عشق ، سیاست ، اجتماع است . معروفترین شاعران شعر نو عبارتند از : نیما یوشیج ، اخوان ثالث ، فروغ فرخزاد ، فریدون مشیری ، سهراب سپهری و سیاوش کسرایی می باشد .

حروف میانجی

حروف میانجی عبارتند از (ی ، ک ، گ ، ج)

در صورتی که دو صدا از صداهای شهرکِ الفبای فارسی مجبور شوند کنار هم بیایند یکی از این حروف به عنوان میانجی بین این دو صدا قرار می گیرد .

مثال : ساده + ی — هاده + گ + ی — سلاگی

دانا + ان — دانا + ی + ان — دلنایان

سبزی + ات — سبزی + ج + ات — سبزیجات

فرشته + ان — فرشته + گ + ان — فرشتگان

نکته : هرگاه کلماتی که صدای آخر آنها (ه) یا ای ، ا می باشد این حروف حذف شده و یکی از حروف میانجی جانشین آن صدا می شود

مثال : فرشتگان که قبلا بوده — فرشته + ان سادگی که قبلا بوده ساده + ی

*** دانش زبانی ***

اهمیت زبان فارسی : ما برای بیان مقصود خود از زبان استفاده می کنیم . زبان وسیله ای است که انسان ها از طریق آن با دنیای بیرون و باهم ارتباط برقرار می کنند ، زبان های مختلفی در جهان و ایران وجود دارد مانند زبان انگلیسی ، فرانسوی ، لری ، ترکی ، گیلکی ، کردی و ...

از آنجا که زبان هویت هر ملت است و هیچ کشور و ملتی را نمی توان یافت که زبان مخصوص به خودش را نداشته باشد و اگر انسان از زبان بی بهره بود نمی توانست به تفکر پردازد ، نه علم به دست آورد و نه علم و فکر خود را به دیگران منتقل کند ، پس از اهمیت ویژه ای برخوردار است .

زبان فارسی زبان ملی کشور ماست همه ی اقوام و مردم سراسر میهن را به هم پیوند می دهد و باعث وحدت و یکپارچگی ما و قدرتمندی ایران عزیز می شود .

نکته : کشور ما هم مانند هر کشور دیگر یک زبان واحد برای تمام مردم میهن انتخاب کرده که به واسطه ی آن ، ارتباط برقرار می کنند و آن زبان فارسی است ، اما گویش مردم هر شهر از کشورمان با هم تفاوت دارد و چون زبان مادری و محلی مردم ماست مانند گنجینه ای با ارزش است که در کنار زبان فارسی به رشد فکری کمک می کند .

بیان احساسات از راه شنیده ها : گاهی از شنیدن بعضی مطالب و اشعار احساس خاصی به انسان دست می دهد مانند احساس غرور و سربلندی که هر ایرانی بعد از شنیدن سرود ملی می کند یا با شنیدن لالایی مادر احساس امنیت و آرامش می کند . پس هر صدایی نمایانگر احساس خاصی (شادی ، غم ، خشم و ...) است و یا خاطره ای را در ذهن ما زنده می کند .

*** توصیه های نگارشی

- ۱) موقع نوشتن درباره ی صدایی که شنیده اید ، یکبار صدا را در ذهن خود مرور کنید .
- ۲) نوع احساس خود (شادی ، اندوه و ...) را مشخص کنید .
- ۳) علت به وجود آمدن آن احساس را بنویسید .
- ۴) موارد گفته شده ی قبل را در بند نویسی رعایت کنید .

بیشتر بدانیم

حسین گل گلاب شاعر ، گیاه شناس ، نوازنده موسیقی ، عکاس ، استاد دانشگاه و هنرمند ایرانی بود که در سال ۱۳۱۳ با افرادی چون دکتر حسابی و علی اکبر دهخدا و ... از نخستین اعضای فرهنگستان لغت ایران بودند . او نخستین دبیر فرهنگستان زبان فارسی بود و از اشعار و سروده های معروفش می توان ای ایران ، آذربادگان اشاره کرد زمانی که جنگ جهانی دوم تازه تمام شده بود نیروهای روس و انگلیس و آمریکا ، تهران را اشغال کرده بودند . روزی در شهریور ۱۳۲۳ حسین گل گلاب از خیابان هدایت تهران رد می شود و می بیند که یک سرباز انگلیسی به یک ایرانی توهین کرده و او را کتک می زند اما افسر نظامی ایران که شاهد ماجرا بوده وارد ماجرا شده و قصد مداخله می کند و از افسر انگلیسی سیلی محکمی می خورد ، همان وقت حسین گل گلاب با چشمان اشک آلود نزد روح الله خالقی که یکی از دوستان آهنگ سازش بود رفته و ماجرا را تعریف کرده و می گوید کار ما به جایی رسیده که سرباز اجنبی توی گوش افسر نظامی ایران می زند روح الله خالقی او را تشویق کرده تا شعری در وصف ایران بسراید و خودش هم موسیقی آن را می نویسد و استاد بنان هم خوانندگی آن را بر عهده می گیرد و این چنین می شود که در ۲۷ مهرماه ۱۳۲۳ در تهران برای اولین بار نخستین سرود ملی ایران اجرا می شود .

نکته اول : نخستین سراینده ی سرود ملی ایران حسین گل گلاب است .

نکته دوم : نخستین سراینده ی سرود جمهوری اسلامی ایران ابوالقاسم حالت است .

تمرین

(۱) مانند نمونه کامل کن و جمله بنویس ؟

سازنده + ی ← سازندگی ← پدر و مادر هستند که سازندگی یک خانواده را بر عهده دارند

الف) همیشه + ی ← ←

ب) شایسته + ی ← ←

ج) جاودانه + ی ← ←

(۲) به چه زبانی زبان مادری می گویند ؟

(۳) زبان رسمی کشور ایران چیست ؟

(۴) یک شعر نو از یکی از شاعران معاصر گفته شده در درسنامه را انتخاب کن و با لحن و آهنگ مناسب در

کلاس برای دوستانت بخوان ؟

(۵) احساس خود را در یک بند از شنیدن صدای ریزش باران بهاری بنویس ؟

۶) مفهوم بیت زیر را بنویس؟

که خاکش گرامی تر از زر و سیم

- خوشا مرز ایرانِ عنبر نسیم

۷) ویژگی های سرود ملی کشورمان را بنویس و مشخص کن واژه های سرود ملی ایران کدامند؟

۸) با فعل های غیر ساده (پیشوند) زیر جمله بساز؟

الف) برانگیزد:

ب) درآمد:

ج) ورافتاد:

بیشتر بدانیم

در دروس قبل بُن فعل ماضی و مضارع اشاره کردیم در اینجا می خواهیم با انواع فعل ماضی و انواع فعل مضارع و فعل امر و نهی آشنا شویم.

*** انواع فعل ماضی :

۱) ماضی ساده :

بُن ماضی + شناسه ها (م - ی - ~~یم~~ - ید - ند).

مثال : خوردم - خوردی - خورد - خوردیم - خوردید - خوردند.

۲) ماضی نقلی :

بُن ماضی + ه + (ام - ای - است - ایم - آید - آند).

مثال : خورده ام - خورده ای - خورده است - خورده ایم - خورده آید - خورده آند.

(۳) ماضی استمراری :

می + بُن ماضی + شناسه ها .

مثال : می خوردم - می خوردی - می خورد - می خوردیم - می خوردید - می خوردند .

(۴) ماضی بعید :

بُن ماضی + ه + بود + شناسه .
↓
صفت مفعولی

مثال : خورده بودم - خورده بودی - خورده بود - خورده بودیم - خورده بودید - خورده بودند .

(۵) ماضی التزامی :

بن ماضی + ه + باش + شناسه ها .
↓
صفت مفعولی

مثال : خورده باشم - خورده باشی - خورده باشد - خورده باشیم - خورده باشید - خورده باشند .

(۶) ماضی مستمر یا ملموس :

داشت + شناسه ها + ماضی استمراری فعل اصلی .

مثال : داشتم می خوردم - داشتی می خوردی - داشت می خورد - داشتیم می خوردیم - داشتید می خوردید - داشتند می خوردند .

*** انواع مضارع

(۱) مضارع اخباری :

می + بُن مضارع + شناسه (م - ی - د - یم - ید - ند) .

مثال : می خورم - می خوری - می خورد - می خوریم - می خورید - می خوردند .

(۲) مضارع التزامی :

ب + بُن مضارع + شناسه .

مثال : بخورم - بخوری - بخورد - بخوریم - بخورید - بخورند .

(۳) مضارع مستمر (ملموس) :

دار + شناسه + مضارع اخباری (فعل اصلی) .

مثال : دارم می خورم - داری می خوری - دارد می خورد - داریم می خوریم - دارید می خورید - دارند می خوردند .

*** زمان آینده (مستقل)

خواه + شناسه ها (م - ی - د - یم - ید - ند) + بُن ماضی .

مثال : خواهم خورد - خواهی خورد - خواهد خورد - خواهیم خورد - خواهید خورد - خواهند خورد .

*** فعل امر دو دسته است که در زیر اشاره شده

الف) مفرد — ب + بُن مضارع — بُخور (ب) جمع — ب + بُن مضارع + ید بخورید

*** فعل نهی دو دسته است که در زیر اشاره شده

الف) مفرد — ن + بُن مضارع — نَعور (ب) جمع — ن + بُن مضارع + ید نخورید

تمرین

۱) با توجه به افعال ماضی زیر نام هر کدام را جلوی آن ها مشخص کنید ؟

- الف) دیده بودم :
ب) می برد :
ج) گفته ای :
د) داشتی می رفتی :
ه) رفتیم :

۲) با توجه به افعال مضارع زیر نام هر کدام را جلوی آنها مشخص کن ؟

- الف) می روم :
ب) برویم :
ج) دارند می روند :
د) بروی :

۳) با توجه به افعال زیر انواع فعل (امر ، نهی ، آینده) را مشخص کن ؟

- الف) نخواب :
ب) نخواه :
ج) بپوش :
د) بگوئید :
ه) خواهم نوشت :
و) بخوانید :
ی) خواهند گفت :

تست های درس

۱) در کدام گزینه غلط املائی مشاهده نمی شود ؟

- الف) اهتزاز - فروغ - زامن - روحیه - موافق
ب) اهتزاز - فروغ - ضامن - روحیه - موافق
ج) اهتزاز - فروغ - ضامن - روحیه - موافق
د) اهتزاز - فروغ - ضامن - روحیه - موافق

۲) در کدام گزینه تمام کلمه ها « غیر ساده » هستند ؟

- الف) پایندگی - جاودانگی - گام های - سربلندی
ب) خاکش - گرمی تر - اندرون - خوشا
ج) فداکاری - سخت کوشی - هیجان انگیز - گردن آویز

د) ارزشمندی - موسیقی - استقلال - از خود گذشتگی

۳) مُبدع شعر نو چه کسی است ؟

الف) علی اسفندیاری (نیما یوشیج) ب) باباطاهر ج) سعدی د) حافظ

۴) کدام ترکیب وصفی (صفت و موصوف) است ؟

الف) مهر خاوران ب) بسیار گرم ج) تاریخ کهن د) یاری خدا

۵) درباره ی بیت زیر کدام گزینه نادرست است ؟

هوایش موافق به هر آدمی
زمینش سراسر پُر از خرمنی

الف) بیت دو جمله ی خبری است ب) نهاد جمله ی اول هوا و نهاد جمله ی دوم زمین است

ج) آدمی و خرمنی کلمه های قافیه هستند د) سه حرف اضافه در بیت وجود دارد

۶) در تناسب (شبکه ی معنایی) کدام واژه با بقیه در یک گروه قرار نمی گیرد ؟

الف) جهان ب) ملت ج) مرز د) کشور

۷) کدام کلمه مفرد نیست ؟

الف) افتخارات ب) سینه اش ج) ورزشگاه د) کشورمان

۸) اولین سُراینده ی سرود ملی ایران چه کسی می باشد ؟

الف) حسین گل گلاب ب) روح الله خالقی ج) ابوالقاسم حالت د) ساعد باقری

۹) کدام فعل غیر ساده است ؟

الف) می انگیزد ب) می شناسد ج) برآمد د) بگوئید

۱۰) نقش دو کلمه ی « معمولا و بسیار » در عبارت زیر چیست ؟

موسیقی آن معمولا بسیار گرم و هیجان انگیز است .

الف) قید - صفت ب) صفت - قید ج) قید - قید د) صفت - صفت

۱۱) کدام گزینه در مورد سرود ملی نادرست است ؟

الف) سرود ملی خلاصه ی افتخارات ، عظمت ها و خواسته های یک ملت است

ب) تنها سرود ملی کشورمان کوتاه است و همین کوتاهی کار را برای ما دشوار کرده است

ج) سرود ملی تنها شعر نیست ، موسیقی و آهنگ هم دارد

د) سرود ملی می کوشد روحیه ی فداکاری و سخت کوشی را در مردم تقویت کند

ن ت	ق ق	خ	خ خ	* خودسنجی درس ششم :
				۱) با شعر نو و انواع آن آشنا شدم .
				۲) انواع فعل را در زمان های مختلف یادگرفتم.
				۳) درباره ی اولین سرود ملی ایران مطالب جدیدی آموختم.

ن ت	ق ق	خ	خ خ	* والدین سنجی :
				۱) فرزندم شعر نو و انواع آن را یادگرفته است .
				۲) با انواع فعل در زمان های مختلف آشنا شده است .
				۳)مطالب جالبی درباره ی سرود ملی ایران بیان می کند .